

0073
0378
1914 № 2096.

ԷԴՄՈՆԴՐՈ ԴԷ ԱՄԻՉԻՍ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՓՈՔՐԻԿ ՀԵՐՈՍՆԵՐ

Թարգմ. Ա. Ա.

Վ.Ա.Դ.Ա.ԲՇԱՊԱՏ

Ելեհրապարդ Տպարանի Մ. Արսնոյ

1914

85Կ.
Ս-52

8702

6073

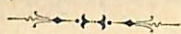
854

W-52

-6 NOV 2011

ԷԴՄՈՆԴՐՈ ԴԷ ԱՄԻԶԻՍ

ՓՈԲՐԻԿ ՀԵՐՈՍԵՐ

Թարգմ. Ս. Ս.

Վ.Ա.ՂԱՐԺԱՊԱՆ

Ելեհրաւարժ Տպարանի Մ. Որոտոյ

1914

8 FEB 2013

60717-67

ԳԱՐԻԲԱԼԴԻ

Իտալիայի ազատութեան մեծ հերոս
Գարիբալդին ծնունդ է 1807 թուի յուլիս
ամսի 4-ին:

Մօտ 60 տարի առաջ Իտալիան մեծ, ու-
ժեղ, ազատ կազմակերպուած մի պետութիւն
չէր, այլ բաժանուած էր մանր իշխանու-
թիւնների, իսկ երկրի որոշ մասերը գտնուած
էին օտարների ձեռքի տակ: 1848 թուակա-
նից Իտալիայում սկսուած են մի շարք ապրա-
տամբութիւններ, որոնց նպատակն էր այդ
բաժան-բաժան մասերը միացնել և կազմել
մի ուժեղ պետութիւն:

Գարիբալդին դառնում է ազատութեան
այդ կռիւների ոգին և առաջնորդը: Նրա
կամաւոր կռուողներից կազմած զնդերը
մի շարք փառաւոր յաղթութիւններ էին
տանում. ամեն մի իտալացի շտապում էր
մտնել նրա կամաւորների շարքերը հայ-
րենիքի ազատութեան համար կռուելու:
Նոյն իսկ դպրոցական երեխաները ոգևո-

ընկած էին Գարիբալդու գործերով և շատերը տանից փախչում էին և Գարիբալդու բանակը շտապում: Այդպիսի աշակերտներից երեք հոգու պատմութիւնն է արած այս փոքրիկ գրքոյկում. աշակերտներից մէկը պատմում է իր և իր ընկերների գլխով անցածները:

ՓՈՔՐԻԿ ՀԵՐՈՍՆԵՐ

Գարուն էր. այդ գարնան փառքն ու արեւը Գարիբալդին էր: Նրա վերջին փայլուն յաղթանակները գրաւել էին բոլոր իտալացիների, ինչպէս և մեր փոքրիկ գաւառաքաղաքի բնակիչների սրտերը: Այդ ժամանակ ես սովորում էի դպրոցում: Ամեն շաբաթ Տուրինի գծով կամաւոր զինուորներով լիքը զընացքներ էին ուղևորւում Գարիբալդու բանակը: Դպրոցներում աշակերտութիւնը սաստիկ յուզուած էր, իսկ ուսուցիչներն իրենց ամբիոնից երկինք էին բարձրացնում Գարիբալդուն և նրա յայտնի «հազար քաջերի» քաջագործութիւնները: Մեր իտալերէն կամ լատիներէն գրած բոլոր շարադրութիւնների սկզբում կամ վերջում պիտի յիշէինք Գարիբալդու անունը: Ժողովրդական հե-

ըոսի այդ քաջութիւններով ոգևորուած աշակերտութիւնը չէր կարողանում պարապել, յաճախ էր պատահում, որ կիրակի օրերը աշակերտութիւնից կազմած երգեցիկ խումբը եկեղեցում աղօթքներից անցնում էր ազգասիրական երգերի:

Ահա այդ սաստիկ զրգուտած աշակերտներիցն էինք ես և դպրոցի ընկերներիցս երկուսը՝ մէկը բժշկի, իսկ միւսը կուսակալութեան քարտուղարի տղան:

Մեզանից ամենամեծը 14 տարեկան էր, իսկ ես 13և կէս:

Մի անգամ հաւաքուեցինք երեքով գաղանի խորհրդակցութեան. ենթադրելով, որ Գարիբալդին մեր օգնութեան կարիքն է զգում, որոշեցինք միասին գնալ նրա մօտ Սիցիլիա:

Ծնողներից համաձայնութիւն ստանալու մասին մտածելն անգամ աւելորդ էր: Ստիպուած պիտի նրանցից ծածուկ գնայինք:

Երգուեցինք ոչ ոքի չը յայտնել մեր

գաղանիքը և իսկոյնեւ սկսեցինք պատրաստութիւն տեսնել իրագործելու մեր միտքը:

Մեր քաղաքում կամաւոր զինուորներ հաւաքող մի կոմիտէ կար, որի կարգադրիչը մի հարուստ, կրթուած և յայտնի իրաւաբան էր: Բոլոր կամաւոր զինուորներին կոմիտէն բաժանում էր խմբերի և նաւերով ուղարկում էր նոցա զէպի Զենովա: Սեփական միջոց չունեցողներին բացի տոմսակից, տրւում էր նաև մի փոքրիկ գումար նպաստ. այդպիսի կամաւորները գերակշռող մեծամասնութիւն էին կազմում:

Մենք, ի հարկէ, ցանկանում էինք գնալ Սիցիլիա մեր սեփական հաշուով, բայց որովհետև աւելի շատ բռնն ոգևորութիւն ունէինք, քան միջոց, աստի մենք էլ պէտք է կոմիտէի օգնութեան դիմէինք:

Եւ ահա, սաստիկ յուզուած, մենք առաջին անգամ բաղխեցինք կոմիտէի նախագահի դռնը: Կարծես, այժմս էլ աչքիս առաջ լինի այն կարմիր պա-

տառով փոքրիկ սենեակը, որի մէջ տեղում կանգնած էր վեհ արտաքինի տէր նախագահը: Նա բարձրահասակ, շէկ, երեսը մաքուր ածիլած, սառն ու թափանցող աչքերով, վերին աստիճանի խիստ, քաղաքավարի և քիչ խօսող մի մարդ էր: Նա ընդունեց մեզ չափազանց սիրալիր, կանգնած լսեց մեր խնդիրը և ուշադիր հայեացք ձգեց մեզ վրայ, կարծես, ուսումնասիրում էր ամեն մէկին: Այնուհետև մօտեցաւ սեղանին, առանձին թղթի վրայ գրեց մեր ազգերը և ասաց.

— Անցէք իմ մօտ երեք օրից յետոյ ճանապարհուելու օրը իմանալու համար:

Ել ոչ մի բան չասաց. բայց խօսելու այս կարճ ու ազդու եղանակը ուժեղ ապաւորութիւն թողեց մեզ վրայ:

Գործի մարդ է և ոչ խօսքի: Ուրեմն մեր գործը վերջացած է:

Ուրախութիւնից խեղճներս կորցրածի պէս դուրս եկանք նրա մօտից, կարծես արդէն հազել էինք Գարիբալդեանների կարմիր շապիկները:

Երեք օր այդ աննկարագրելի յափրշտակութեան մէջ անցկացրինք:

Մենք ճանապարհուում ենք, այո, ճանապարհուում ենք, ճանապարհուում: Մնաս բարե լատիներէն, մնաս բարե հանրահաշիւ, մնաս բարե հին պատմութիւն:

Սակայն այն միտքը, որ մենք ճանապարհուելու ենք առանց մնաս բարե ասելու ծնողներին, ճնշում էր մեզ:

Իսկապէս մեր այդ զգացմունքը աւելի խղճահարութիւն էր դէպի ծնողները և ոչ թէ անշատմանը յաջորդող վիշտ:

Այդ խղճահարութեան զգացմունքը մեղմանում էր մեր այն դատողութեամբ, թէ ծնողներին առաջի վայկեանում մեր ճանապարհուելը ուժեղ ցաւ կը պատճառէ, բայց այնուհետև նրանք կուրախանան մեր ձեռք բերած փառքով: Արեւի փայլի պէս այն ևս անկասկած էր, որ հէնց առաջի ճակատամարտում անուն պէտք է վաստակէինք: Արդէն ուրախանում էինք այն մտքով, որ Գարիբալ-

զին մեզ առանձին ուղադրութեան կար-
ժանացնէ: Բայց առանց փոխնորդ վեր-
նաշորերի և սպիտակեղէնի չէր կարելի
գնալ. այդ մասին որքան կարելի է շուտ
պիտի մտածէինք: Սակայն այս բոլորը
այնպէս պէտք է անէինք, որ մեր տա-
նեցիներէն ոչ ոք ոչինչ չը նկատէր:

Նորից հաւաքուեցինք խորհրդակ-
ցութեան, ուր որոշեցինք ընտանեկան
մի փոքրիկ թաւան կազմակերպել յա-
նուն հայրենիքի: Բացի այդ, մենք բոլորս
գեռ մի փոքրիկ գումարի կարիք էինք
զգուժ, որովհետեւ չէինք ցանկանում
զիմել կոմիտէի օգնութեան: Այս դժ-
ուարութիւնից ազատեց մեզ բժշկի
որդին:

Նա ոսկէ, ինչ որ թանկագին քարով
մի մատանի ունէր, որին առասպելական
արժողութիւն էր վերագրում: Այդ մա-
տանին խոստացաւ ծախել մօտակայ
քաղաքում և փողը երեքիս մէջ հաւասար
բաժանել:

Յուզուած այդ առաջարկից, մենք
սկսեցինք շնորհակալութեամբ համբու-

րել նրան և յայտնեցինք, որ նա հրա-
շարի սիրտ ունի:

Ամեն ինչ կարգին էր գնում:

Երբորդ օրը, սրտատրոփ նորից ե-
կանք իրաւաբանի մօտ: Նա ընդունեց
մեզ իր սովորական լուրջ քաղաքավա-
րութեամբ, և ուղղելով մեզ վրայ իր
սառն, թափանցող աչքերը, ասաց.

— Պարոններ, շատ ցաւում եմ, որ
այս երկուշաբթի ուղևորուող նաւի բո-
լոր տեղերը բռնուած են, ստիպուած
պիտի սպասէք յաջորդ նաւին, բարի
եղէք եր ք օրից յետոյ նորից անցնել
իմ մօտ:

Մենք սաստիկ ցաւեցինք, բայց
ճար չկար: Մնում էր ենթարկուել կար-
գադրութեան և սպասել:

Սարսափելի դանդաղ էր անցնում
այդ երեք օրը:

Եթէ ճաշերից յետոյ քաղաքից դուրս
զբօսանքի չը գնայինք, անհամբերու-
թիւնից և սպասողական դրութիւնից կը
խելազարուէինք:

Երբորդ օրը իրաւաբանը ընդունեց

մեզ աւելի քաղաքավարի, բայց այս անգամ էլ չը մխիթարեց:

— Դուք, պարոնայք, ստիպուած պիտի համբերէք և սպասէք դարձեալ մի քանի օր: Դուրս է գալիս, որ դեռ անցեալ երկուշաբթի նաւի բոլոր տեղերը արդէն բռնուած են եղել. նոքա նախօրօք պիտի յայտնէին մեզ, բայց մոռացել են: Մօտս եկէք հետեւեալ շաբաթ օրը:

Էլի ձգձգուեց ժամանակը:

Նշանակուած օրուայ նախօրեակին մեր մէջ կասկած արթնացաւ. թէ մի գուցէ իրաւաբանը իմացել է, որ մենք մտադիր ենք առանց ծնողների թշուառութեան ուղևորուել և որոշել է խաբարել մեզ մինչև այն ժամանակը, երբ Սիցիլիան արդէն ազատուած կը լինի:

Սոսկալի զայրացանք բոլորս, և որոշեցինք իսկոյն և ետ գնալ և երեսառ երես խօսել նրա հետ այդ մասին:

Բժշկի որդուն, որը մեզնից ամենամեծ էր, լիազօրեցինք լինել մեր ներկայացուցիչը:

Հէնց նոյն օրը, վճռական կերպով ուժեղ բաղիւնցինք իրաւաբանի դուռը: Նա զարմացաւ օրառաջ տեսնելով մեզ իր մօտ, բայց և այնպէս ընդունեց սովորական քաղաքավարութեամբ:

Բժշկի որդին սկսեց իր ճառը: Նա խօսում էր երկար և գեղեցիկ: Սկզբում յայտնեց մեր կասկածները, յետոյ անցաւ յորդորական խօսքերի:

«Մտերմութիւնն ու բարեկամութիւնը 'չը պիտի ազդէ այն մարդու վրայ, որը - բարձր պարտականութիւններ է կատարում: Երկու օր առաջ ուղարկուած զօրախումբը ապացոյց է այն բանի, որ նաևում բոլոր տեղերը առաջուց բռնուած չեն եղել: Հասակը չի կարող արգելք հանդիսանալ: Պայերմօյում կուռղների շարքում կային մինչև անգամ տասներկու տարեկան երեխաներ: Ամեն մի քաղաքացի իրաւունք ունի հայրենիքի համար արիւն թափելու: Որքան էլ այդ մեզ թանգ արժե՛նայ, որոշել ենք գնալ Գարիբալդու մօտ,

և կը գնանք: Այժմ մենք սպասում ենք ձեր վճռական պատասխանին»:

Սառն աչքերով այդ մարդը լուռ լսեց մինչև վերջը և հանդիստ պատասխանեց:

— Արտայայտածդ գգացմունքները պատիւ են բերում քեզ և ընկերներիդ: Ամեն ինչ արուած է, և եթէ չ'ընդհատիցի քեզ, միմիայն նորա համար, որ պէս զի մինչև վերջը լսեմ ազնիւ ազգասիրական ճառդ: Նաւում ձեզ համար արդէն բռնուած են տեղերը: Վաղը առաւօտեան ժամը 5-ին գորախումբ ենք ուղարկում Տուրին և Ջենովա: Գնացքը ուղևորուելուց կէս ժամ առաջ պիտի լինէք կայարանում:

Արիւնը գլխներս խփեց և մեր սիրտը սկսեց ուժեղ բաբախել: Հազիւ մեզ զսպեցինք, ուրախութիւնից քիչ էր մնում գրկէինք իրաւաբանին:

— Շնորհակալ ենք ձեզանից. — բացականչեց մեր ճառախօսը. — իսկ տոմսակները . . .

— Վաղը առաւօտեան կայարանում կը ստանաք ինձանից:

Տաքացած գլխներով դուրս եկանք նրա մօտից:

Սանդուխքների վրայ գրկախառնուեցինք և այդտեղ և ետ որոշեցինք քողաքից դուրս գնալ և բոլոր հարկերի վերաբերեալ վերջնական վճիռներ կայացնել:

Որոշեցինք դուրս գալ տանից մի ժամ առաջ, այսինքն երեքին, երբ դեռ մութ կը լինի, և հանդիպել իրար նախօրօք նշանակած տեղում, իսկ այնտեղից միասին գնալ կայարան:

— Եկէք, հրապարակում հաւաքուենք:

— Շատ լաւ:

— Իսկ իրար մթնում ի՞նչպէս ճանաչենք:

— Ազդանշան հնարենք:

Սառն Փերմօ.

— Կա՛ւ, իսկ պատասխանը.

Վարիզէ.

1859 թուականի Գարիբալդու տոմարած յաղթութիւնների անուաներն էին դրանք:

Քարտուղարի սղան գտաւ, որ լաւ

կը լինէր, եթէ մեր ծնողներին ֆասա բարեի նամակ թողնէինք:

Այս առաջարկը ընդունուեց միաձայն: Գործը արագ վերջացնելու համար որոշեցինք բոլոր նամակները գրել նոյն բովանդակութեամբ:

Քարտուղարի տղան մատիտ և թուղթ գնելու համար քաղաք վազեց ու կայծակի արագութեամբ խսկոյն վերադարձաւ: Չոգելով նստարանի առաջ, որի վրայ գրել էինք մեր թղթերը, սկսեցինք նամակներ շարագրել. ամեն մի բոլէ այս ու այն կողմն էինք նայում, չը նայեած որ այդ ամայի տեղում բոլորովին մենակ էինք:

Նամակի հետեւեալ վերջաբանը յուզեց մեզ:

«Մենք բարեաւ, սիրելի ծնողներ: Հայրենիքը կանչում է մեզ: Աղօթեցէք ձեր որդոց համար: Յուսով ենք, որ Աստուած շուտով մեզ նորից իրար կը միացնի: Կէցցէ Գարիբալդին»:

Իրար ձեռք սեղմելով մենք բաժանուեցինք:

Մուլթն էր, երբ տուն վերադարձայ:

Օգտուելով այն հանգամանքից, որ մայրիկս զբաղուած էր խոհանոցում, ես սկսեցի փախուստի համար անհրաժեշտ պատրաստութիւնները տեսնել:

Մի քանի բոլէում պատրաստեցի սպիտակեղէնի կապոցը և անկոզնի տակ թագցրի: Այժմ ֆուտ էր վճուել ամենադժուարը. գիշերը ինչպէս դուրս գալ տանից: Բանալին, որը միշտ դռան մէջն էր լինում, վերջին ժամանակները, չը գիտեմ ինչու, էլ չէր երևում: Այդ պատճառով որոշեցի օգտուել այն պարանից, որը մի ժամանակ գործ էի ածում մարմնամարզութեան համար: Սենեակիս պատուհանը դուրս էր գալիս պատշգամբ, որի վանդակապատից կապեցի պարանը և միւս ծայրը ազատ ցած թողեցի:

Դարպասի դուռը պիտի բանար դռնապանի իմ հասակակից տղան, որի համաձայնութիւնը ես աշխատել էի առաջուց առնել: Երբ վերջապէս ամեն ինչ պատրաստ էր, մաքրեցի երեսիցս

կաթկթող քրտինքը, փոքր ինչ կարգի բերեցի ինձ և զնացի ընթերելու:

Այս գիշեր հայրս ու մայրս և բոլոր տանեցիները առանձնապէս սիրաւիր և ուրախ էին, ուստի նոցա աւելի խղճացի: Ամենից մեծ ցաւ էր պատճառում ինձ մայրիկս. քաջութիւնս չը կորցնելու համար աշխատում էի խուսափել նրա հայեացքից:

— Խեղճ մայրիկս, — մտածում էի ես, — որպիսի տխուր առաւօտ է սպասում քեզ:

Ես երեակայում էի նրա վիշտը, երբ իմ դատարկ անկողինը կը տեսնի. երեակայում էի նոյնպէս հայրիկի և բոլոր տանեցիների վիշտն ու իրարանցումը. էլ ի՞նչ արտոժակ կարող էր լինել:

Հազիւ կարողացայ նստել մինչև ընթերթի վերջը. ապա յայտնեցի, որ գլուխս մի փոքր ցաւում է և զնացի դուրս թարմ օդ ծծելու:

Քնելուց առաջ մայրիկիս մնաս բարև ասելիս, քիչ էր մնում մոմը ձեռ-

քիցս ընկնէր. հազիւ կարողացայ արտասանել սովորական «բարի գիշեր» խօսքերը:

Տարաբախտաբար մայրս ոչինչ չը նկատեց. այդ ինձ ուրախացրեց:

Մինչև կէս գիշեր աչքս փակել չը կարողացայ. հոգուս մէջ պարզ պատկերանում էին Գարիբալդիանների յարձակումները և պատերազմից փախչող թշնամու բանակները: Բայց յոգնածութիւնը յաղթեց և ես քնեցի թեթև ու անհանգիստ քնով: Ժամը երեքին աշտարակի ժամացոյցի ձայնից արթնացայ:

Շտապ վեր թռայ, և ի՞նչ . . . զարմանքից քիչ էր մնում ճշայի:

Մոմը ձեռքին առջև կանգնած էր մայրս:

Յուսահատական մի ճիշ դուրս թռաւ կրծքիցս. «ինձ մատնեցին», նոյն վայրկեանում վրայ վազեցի դէպի շորերը և որոշեցի, ինչ կուզէ լինի, փախչել:

Մայրս յետ պահեց ինձ. նստեց անկողնիս վրայ, գրկեց ինձ և մազերս շոյելով ասաց.

—Չէ, որդեակա, դու չես վշտացնի մայրիկիդ, չես գնալ տանից....

—Բայց ինձ սպասում են ընկերներս, աղաղակեցի ես բարկացած.—
Նոքա կը համարեն ինձ ստո՛ր, վախկո՛ւտ.... ես անպատուած եմ... թոյլ տուր, գնամ... մայրիկ. ես պէտք է գնամ...

Ես աշխատում էի ազատուել նրա գրկից:

—Ո՛հ, որդեակա,—քնքոյշ պատանիանեց նա. ընկերներդ քեզ չեն սպասում: Կոմիտէի նախագահը իմանալով, որ դուք գնում էք առանց ձեր ծնողների թոյլտուութեան, որոշել է տեղեկացնել այդ մասին ձեր ծնողներին: Քո երկու ընկերներդ, ինչպէս դու, այժմ իրենց մօր գրկումն են և հաւատայ ինձ, որ թոյլ չեն տալ նոցա փախչելու: Այդ պատճառով դու չես կարող քեզ համարել անպատիւ եղած, որովհետեւ բոլորն էլ կ'իմանան, որ քեզ ուժով են պահել: Իսկ մեր աչքում քո վարմունքը այն պատիւն ու արժողու-

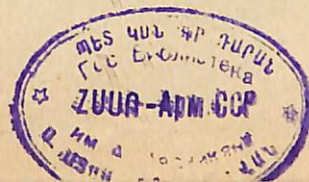
թիւն կունենայ, որը կունենար այդ մտադրութիւնը իրականացնելուց յետոյ: Այդ վեհանձնութեան համար քեզ աւելի կը սիրենք: Օ՛հ, իմ սիրելի որդեակա, դու ուզում էիր զոհուել հայրենիքի համար, բայց մտածեցի՞ր արդեօք, թէ մայրդ առանց քեզ ինչպէս էր ապրելու:

Կատաղութիւնս հանդարտուեց և տեղ տուեց մի այրող ցաւի. անյոյս խեղատուողի նման ամեն ինչ մօրս պատմեցի:

Ես ասացի, որ դա կեանքիս ամենափառ ցանկութիւնն էր, հոգուս պահանջը, երջանկութեանս երազը. որ ես այսուհետեւ էլ երբէք զոհ չեմ կարող լինել կեանքիցս, որովհետեւ այդ վերքը միշտ կայրուի սրտիս մէջ: Օ՛հ, մայր իմ, թոյլ տուր գնամ. աղաչում եմ, թոյլ տուր, եթէ չես ուզում ինձ դժբախտացնել:

Բայց չկարողացայ երկար դիմադրել: Սրտանց գրկում էր մայրս ինձ և քնքոյշ շոյելով ասում.

—Ո՛հ որդեակա, մի ասի, որ դու

այստե՛հեան դժբախտ կը լինեա: Փա-
փագիդ կը համնես, բայց մի փոքր
ուշ... Այժմ կռուելու համար դեռ
չափազանց փոքր ես: Շատ ծանր է
մտածել, բայց ինչպէս երևում է,
դժբախտաբար Իտալիան ապագայում
դեռ շատ կռիւներ է մղելու: Այն ժա-
մանակ Գարիբալդին նորից կը դիմի
երիտասարդութեան իր կոչով: Դու ար-
դէն մեծացած կը լինիս և ես կը կա-
տարեմ իմ պարտքս: Ինչպէս խաղացի-
բոլոր մայրերը իրենց զաւակներին, ես
էլ կուզարկեմ քեզ Գարիբալդու մօտ,
կը յանձնեմ քեզ նրան ինչպէս հօր. և
արտասուալի, բայց հոգուս հաստատ
որոշումով կը տամ քեզ մայրական օրհ-
նութիւնս: Իսկ այժմ դու իմ մօտ
պէտք է մնաս: Հանգստացիր և մնայ
քեզ այնքան սիրող մայրիկիդ մօտ:
Հաւատայ ինձ, որ եթէ Գարիբալդին
այստեղ լինէր և լսէր այս բոլորը, նա
կասէր քեզ, որ ես արդար եմ:

Պառկիր նորից իմ սիրելի որդեակս
և աշխատիր հանգիստ քնել: Ես քեզ

վշտացրի, բայց այլ կերպ վարուել չէի
կարող և հաւատայ, որ այս բոլորը
սրտի կսկիծով եմ արել:

— Դու չես բարկանայ, այդպէս չէ...
դու չես բարկանայ քո խեղճ մայրիկիդ
վրայ:

Մայրիկի փաղաքշական խօսքերը
ինձ լացացրին, որով սակայն վիշտս
չքացաւ:

Եւ մինչ լալիս ու համբուրում էի
նրան, ինձ թւում էր, թէ տեսնում եմ
փառքով պսակուած Գարիբալդու կեր-
պարանքը, որը հայրական ներողամտու-
թեամբ ժպտում էր ինձ...

Երկու ժամից յետոյ, երբ արեւը
արդէն ծագել էր, ես արթնացայ հո-
գով հանգստացած:

22479

2172

СЕРТИФИКАТ
ПОДГОТОВЛЕН
Академик Наум
СССР

Հոյս է տեսել նոյն բարգիւնչի՝
ԱՄԻՁԻՍ Գնացք ազատող աղջիկը
գինը 5 կոպ-

→: ԳԻՆՆ Է 7 ԿՈՊԵԿ ←: